

Arkiest. n. 191/8.5.1992

4

ARKEOLOGISEN KOHTEEN TARKASTUS

990

07

0029

Tunnistetiedot

Kunta: Pedersöre/Ähtävä Inventointinumero: 29 lähellä
 Alue: Överesse Luokka: II / IV
 Nimi: FURULANDET Ajoitus: rautak.löytöp.
 Kohteesta: rautak. esineen lp Lukumäärä: --
 Kohteesta muita kortteja kpl (ks. täyttöohjeet)
 Tarkastaja: Mirja Miettinen Tarkastusaika: 2.7 1991

Sijaintitiedot

Peruskartta: 2321 07 ÖVERESSE Pinta-ala
 x= 7052 64 y= 451 53 z= 27,5 m
 Suunta ja etäisyys kirkosta tms. n . 2800 m Ähtävän kirkosta SW

60x59 / 21-10 / 199

Hoito ja kunto (ks. täyttöohjeet)

A B C D E F G

Tila ja omistaja (ks. täyttöohjeet)

Kylä/kaupunginosa: Överesse
 Tila/Rno/nimi: 13:25
 tai Kortteli/tontti/palsta:
 Omistaja: Puhelin:
 Osoite: Postitmp:
 Kiinteistötunnus: Vuokrattu, ks. huomautukset

Lisää kiinteistöjä kpl

Aiemmat tiedot:

pronssisolki KM 23097:1, jonka Pentti Pitkäranta oli löytänyt metallinilmaismella 1985.

Aiemmat löydöt:

KM 23097:1

Tarkastuslöydöt:

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

kartat _____ pk ote ,kopio Egrenin artikkelista, ISKOS 6:ssa 1986
muut liitteet _____
negatiivit _____
diat 24677

Tarkastuksen aihe:

1985 löytynyt kansainvaellusaikainen solki KM 23097:1

Kohteen kuvaus:

Löytöpaikka on Överessen Furulandetissa, Ähtävänjoen eteläpuolisen viljelysaukena eteläreunalla, vajaat 3 km kirkosta SW. Furulandetin kautta kulkee nykyisin metsäautoteitä, jotka kartalla näkyvät katkoviivoina. Alueen itäosassa ovat SKL 29 merkityt ja peruskartallakin näkyvät röykkiöt. Maasto on verrattain tasaista, metsää. Löytöpaikka on metsäautotien itäpiolella n 165 m länteen röykkiöistä, . Alueella kasvaa nuorehkoa, harvevettua männikköä. Maapohja on tasaista, löytöalueella vain joitain isoja mäakiviä. Löytökohta oli tasaisella maalla parin suuren ,toisitaan muutaman kymmenen metrin päässä olevan ison kiven vöylillä. Solki löytyi metallinilmaisimella etsittäessä. Maan pinnalle ei näkynyt mitään erityistä, eikä soljen lisäksi löydetty muuta siitä pikkukuopasta, joka tehtiin. Mitään kiinteään muinaisjäännökseen, so. maan pinnalle näkyvään ei ollut tarkastettaessa havaittavissa. Toisaalta alueen tasaisuus herätti hiukan huomiota. Lieneekö luontaista ?

Ympäristö ja maasto: (vesistö, vesistökoodi, rakennukset, tiet, sorakuopat jne)

tasainen kangastyypin metsä

Laajuuden arviointiperuste:

Luokitusehdotus perusteluineen:

III

Ehdotus suoja-alueeksi: _____

Havaintomahdollisuudet: _____ hyvät _____

Opas: _____ john Finnäs, Bertel mård, joiden kanssa Pitkäranta löytänyt _____

Rauhoitustoimenpiteet maastossa: _____ esineen _____

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys:

Lähilöytöjä:

SKL 29 Räjälampi

Selostus jätetty

1913 1991 _____
Aika

H:le _____
Paikka

_____ Allekirjoitus

Jatkotoimenpiteitä:

Huomautuksia (esim perimätieto) ja lisäyksiä:

Täyttöohjeita:

Tunnistetiedot

Mikäli kohteen alueella on useampia muinaisjäännöslajeja (esim. asuinpaikka ja röykkiöitä), täytä samalla nimellä ja inventointinumerolla useampi korthi

Hoito ja kunto

- A. Kunto:** 1=koskematon, 2= tutkittu osittain, 3= tutkittu kokonaan, 4=tuhoutunut osittain, 5= tuhoutunut kokonaan, 6=tutkittu ja tuhoutunut osittain, 7=tutkittu ja tuhoutunut kokonaan
- B. Alkuperäisyys:** 1=täysin alkuperäinen, 2=entisoity osittain, 3=entisoity kokonaan, 4=siirretty alkuperäiseltä paikaltaan
- C. Hoitotarve:** 1=vaatii entistämistä, 2=vaatii kunnostamista, 3=vaatii puhdistamista tai esiin kaivamista, 4=vaatii tuki- tai suojarakenteita, 5=vaatii tutkimuksia tuhoutumisen estämiseksi, 6=vaatii jatkuvaa hoitoa, 7=ei vaadi hoitotoimenpiteitä
- D: Hoitotilanne:** 1=peruskunnostettu, 2= tuettu rakentein, 3=pidetään puhtaana
- E: Rajaustarkkuus:** 1=rajattu arvion pohjalta, 2= rajattu osittaisella koekaivauksella, 3= rajattu kokonaan epävarmasti koekaivauksin, 4= rajattu kokonaan luotettavin koekaivauksin, 5=rajattu näkyvien rakenteiden perusteella
- F: Vahvistustapa:** 1=rajattu vain muinaisjäännös, 2=rajattu vain suoja-alue, 3=rajattu sekä muinaisjäännös että suoja-alue
- G: Maastomerkintä:** 1=kuparitaulu, 2=kertova taulu, 3=paalurajaus ilman taulua, 4=paalurajaus ja taulu, 5= aitaus ja taulu, 6=rakennus ympärillä ja taulu

Tila ja omistaja

Mikäli kohde on useamman tilan tai kylän alueella, TÄYTÄ LISÄKORTTI

nr. 2321 07 ÖVERESSE 1972

nr 23097=1
höftspäcket

klädedräkten som smycken och toilettartiklar kan uppfattas som tecken på både välfärd och social status (se t.ex. Seger 1982, s. 36) kan man förmoda, att Essespännet tillhört en mansperson på den sociala hierarkins topp. Smycket och dess funktionella betydelse för klädedräkten gör Essespännet till en i högsta grad personlig tillhörighet, som inte i första hand varit avsedd för byteshandel eller som vän- eller prestigegåva. Snarast har det tillhört en immigrant, som i hopp om en bättre utkomst än i hemlandet slagit sig ned vid den österbottniska kusten, och antagligen levat där i högönsklig välmåga. Enligt såväl Meinanders som Carpelans uppfattning bör ju åtminstone det äldsta skandinaviska inflytandet i vår västliga bronsålderskultur ses som en exponent för enstaka invandrade personer (män) (Meinander 1954; Carpelan 1982), för övrigt ett vanligt mönster också bland senare tiders emigranter och gästarbetare.

Det kan vara på sin plats att i detta sammanhang ägna även järnåldern några rader. Järnåldersbosättningen i Esse har senast behandlats av Meinander, som i korthet också omtalar de gamla fynd av östligt ursprung som i tiden publicerades redan av Hackman (Meinander 1977, s. 25 f.; Hackman 1905). Meinander karakteriserar dem närmast som kuriositeter, kanske resesouvenirer, men framlägger dock gissningen att de också kan betraktas som ett uttryck för att det har förekommit färder över Europas nordkalott, att färdmän har råkats och utbytt varor. Meinander konkluderar: »Esse är det enda området ytterom de centrala bygderna mellan Malax och Vörå, där man har gjort ett större antal fynd och där det alltså har funnits en större sammanhängande bygd. Det är uppenbart att denna bygd aldrig fick del av det speciella uppsving under folkvandringstiden som är ett särskilt iögonfallande drag i Malax–Vörå. Orsaken är antagligen den att bygden upphört att existera redan före 400-talet».

Till detta kunde man dock föga följande två kommentarer. De östeuropeiska föremålen är inte begränsade enbart till Esse utan är också kända från Helgabacken i Nykarleby, men vad viktigare: såväl i Esse som i Nykarleby har vi också importföremål av utpräglad skandinavisk karaktär. Esse ådal och dess närområden framstår därför som en kontaktzon mellan väst och öst kanske i viss mån jämförbar

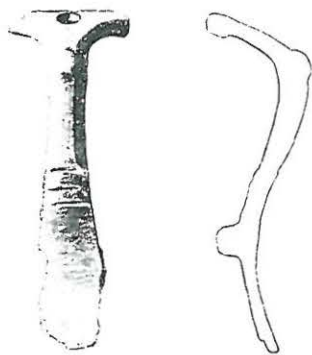

Fig. 5. Bronnsänne från Furulandet i Esse, NM 23097: 1. Teckning: museiverket/Tuula Aro.

med de centra Meinander behandlat i sin inspirerande uppsats »Innovation Centres in the Arctic» (Meinander 1979). Då den säregna holkxyan av Mälartyp från Laihia också kan anses uppvisa östliga drag (Meinander 1954, fig. 9) kan kontakterna ha etablerats redan under bronsåldern.

Bland de nya fynden från Esse sommaren 1985 – mer än hundra år efter »det stora gravplundringsåret 1878» (Meinander 1977, s. 26) – finner vi också det i fig. 5 avbildade spännet med ihängd nål och svagt triangelformad fot funnet med metalldetektor vid Furulandet i Överesse. I skrivande stund är fyndplatsen ännu undersökt men det finns alla chanser att fyndet kan tillföra vår kunskap om järnåldersbosättningen i Esse ådal nya dimensioner.

Litteratur

- Arbman, H., 1938. Mälardalen som kulturcentrum under yngre bronsålder. *Winther testskrift*. København.
- Baudou, Evert, 1961. Die regionale und chronologische Einteilung der jüngeren Bronzezeit im Nordischen Kreis. *Acta Universitatis Stockholmiensis. Studies in North-European Archaeology*, 1. Stockholm.
- Broholm, H.C., 1946. *Danmarks Bronzealder 3*. København.
- Broholm, H.C., 1953. *Danske oldsager IV. Yngre Bronzealder*. København.
- Carpelan, Christian, 1982. Om bronsålderns jordbrukssamhälle i Finland. *Introduktionen av jordbruk i Norden* (red. T. Sjøvold). Oslo.
- Hackman, Alfred, 1905. *Die ältere Eisenzeit in Finnland*. Helsingfors.
- Huurre, Matti, 1979. *9000 vuotta Suomen esihistoriaa*. Keuruu.
- Laux, Friedrich, 1978. Die Fibeln in Niedersachsen. *Prähistorische Bronzefunde*. Abt. XIV, Band 1. München.
- Meinander, C.F., 1954. Die Bronzezeit in Finnland. *SMYA-FFT* 54.
- Meinander, C.F., 1977. Fortiden i svenska Osterbotten. *Svenska Osterbottens historia* 1. Vasa.
- Meinander, C.F., 1979. Innovation Centres in the Arctic. *Fenno-Ugrica Suecana. Tidskrift för finsk-ugrisk forskning i Sverige*, 2. Uppsala.
- Miettinen, Mirja, 1984. En bronsålders holkxya från Jeppo (Jepua). *Fennoscandia archaeologica* 1.
- Miettinen, Mirja, 1982. Den förhistoriska tiden i Petalax. *Petalax historia* 1. Vasa 1982.
- Oldeberg, Andreas, 1933. Det nordiska bronsåldersspännets historia med särskild hänsyn till dess guttekniska utformning i Sverige. *Kuuel. Vitternets Historie- och Antikvetenskapens handlingar* 38: 3. Stockholm.
- Pohjakallio, Lauri, 1978. Kuopion muinaisuus esihistoriallisten lövtojen valossa. *Aarni* 17. Kuopio.
- Randsborg, Klavs, 1972. From Period III to Period IV. Chronological Studies of the Bronze Age in southern Scandinavia and Northern Germany. *Nationalmuseets skrifter. Arkæologisk Historisk Række* XV. København.
- Sandelin, L.H., 1891. Arkeologisk och historisk beskrifning öfver den svenskspråkiga delen af Pedersöre härad. *SMYA-FFT* XIII.
- Salo, Unto, 1981. Satakunnan pronssikausi. *Satakunnan historia* 1:2. Rauma.
- Salo, Unto, 1984. Pronssikausi ja rautakauden alku. *Suomen historia* 1. Espoo.
- Seger, Tapio, 1982. On the Structure and Emergence of Bronze Age Society in Coastal Finland: A Systems Approach. *Suomen Museo* 1981.
- Seger, Tapio, 1984. The Chronological and Spatial Distribution of Bronze Age Metallfinds in Finland. *Iskos* 4.
- Siiäinen, Ari, 1978. The Bronze Age Site at Anttila in Lestijärvi and the Dating of the Coastal Cairns in Middle Ostrobothnia, Finland. *Suomen Museo* 1977.
- Siiäinen, Ari, 1984. Bromarv and Luopioinen: Two Early Bronze Age Finds from Finland. *Fennoscandia archaeologica* 1.
- Sprochoff, Ernst, 1937. *Jungbronzezeitliche Hortfunde (Periode IV) Norddeutschlands*. Mainz.
- Tallgren, A.M., 1937. The Arctic Bronze Age in Europe. *ESA* XI.
- Thrane, Henrik, 1960. Drei dänische Hortfunde der jüngeren Bronzezeit mit einheimischen und fremden Formen. *Acta Archaeologica* XXXI. København.
- Thrane, Henrik, 1975. Europeiske forbindelser. Bidrag til studiet af fremmede forbindelser i Danmarks yngre bronzealder (periode IV–V). *Nationalmuseets skrifter. Arkæologisk-historisk*. Bind XVI. København.